

Kul, Cenab-ı Hakk'ın emretmiş olduğu ibadetleri bizzat yapmakla vazifelidir. Dini vazifelerin yerine getirilmesinde aslanan hüküm bu olmakla beraber, ibadetin nev'i ve kulun aczi dikkate alınarak verilmiş istisnai hükümler de bulunmaktadır.

Namaz ve oruç gibi bedeni ibadetlerde vekalet caiz olmamakta, fakat kulun aczi nisbetinde İslam'ın gösterdiği kolaylıklar artmaktadır. Zekat ve kurban gibi mali ibadetlerin, vekil tayini suretiyle yerine getirilmesi caiz bulunmaktadır.

Hem mali hem de bedeni bir ibadet bulunan hac vazifesinde ise hüküm biraz daha değişik bulunmaktadır. Şöyle ki: Vekalet suretiyle yaptırılmak istenen hac vazifesi, nafile ise, herhangi bir şarta bağlı olmaksızın ve usul-i şer'isine göre vekaleten yaptırmak mümkün bulunmaktadır. Fakat, farz olan bir hac vazifesi, vekaleten sürdürülecek ise, bunun caiz olması birtakım şartlara bağlı bulunmaktadır.

Vekalet suretiyle yaptırılacak bir haccın farz yerine geçebilmesi için aranan şartların başında, vekil gönderecek şahsın kendisine haccın farz olması ve bu vazifeyi bizzat yerine getirmeye mani olan özrünün, ölümüne kadar devam edecek mahiyette olması gerekmektedir.

Bundan başka, göndereceği şahsın yol parasını verip, kendisi için hac yapmasını emretmiş olmalı ve bu hizmet bir ücret karşılığı yapılmamalıdır. İslam fakihlerinin bu hususta verilmiş fetvaları arasından bu mevzu ışık tutacak olanlarını okuyucularımızın istifadesine sunmak isteriz.

1323 - İbni Nüceym Fetvalarından: "Mali gücü bulunmayan bir kimse, yürüyerek haccı eda eylese, zengin olunca tekrar hac yapması lazım olmaz" (h.Ec. 1/247)

1324 - Soru: Bir kimseye hacca gitmesi için bir para bağışlanacak olsa, bu parayı alması vacip midir?

Cevap: Bağışı yapacak kimse ister yabancı olsun isterse anne-baba gibi yakını bulunsun, bu parayı alması caiz ise de vacip değildir. Alması caizdir, demek, aldığı zaman günahkar olmaz demektir. "Alması vacip değildir" demek, almadığı zaman sorumlu olmaz demektir.

1325 - Soru: Haram ve helal karışık bulunan bir para ile hacca gidilir mi ve bu paradan sadaka verilir mi?

Cevap: Önce haram paranın sahibine (veya sahiplerine) verilmesi, daha sonra geri kalan paranın miktarına bakılması gerekir. Şayet geri kalan paranın miktarı hacca gitmeyi ve zekat vermeyi gerektirecek miktarda ise bu vecibelerin yerine getirilmesi zarureti vardır.

1326 - Soru: Askerliğini yapmış bir kimsenin, evlenmeden önce Hicaz'a gitmesinde bir sakınca var mıdır?

Cevap: O kimse zengin olduğu için hac kendisine farz olmuşsa gitmesinde değil, gecikmesinde mahzur vardır.

1327 - Soru: Hacca gitmenin ve sakal bırakmanın belirli bir yaşı var mıdır? Yoksa genç yaşta bile bunları ifa edebilir miyiz? Bir de yaşlanmalarına rağmen sakal bırakmayan Müslümanlara ne buyurursunuz?

Cevap: Hacca gitmek, zenginlikle ilgili bir farzdır. Yaşla ilgisi, buluğ çağına ulaşmış olmaktır. Ergenlik çağına ulaştıktan sonra genç ve ihtiyarlık, bir tercih sebebi olamaz. İlk fırsatta farzı yerine getirmelidir. Sakal bırakmanın ilgisi, yaşla değil başladır. Yaşlanmış ihtiyarların sakal bırakmayışları, Sünnet-i Ahmediyye'ye aykırı bulunmaktadır.

1328 - Soru: Bir fakir, haccetmek için kafi para bulamamış. Elindekilira ile umre yapmış olsa, Mekke'ye varıp Kabe'yi görmekle kendisine hac farz olur mu?

Cevap: Umre için Mekke'ye varışı Şevval, Zilka'de veya Zilhicce aylarından birine rastlamış ise

hacı ifa da farz olur. Daha evvelki bir zamanda ise farz olmaz. Zira hac mevsimi Şevval ayının girmesi ile başlar.

1329 - Soru: Borçlu bir kimsenin hacca gitmesi caiz olur mu?

Cevap: O kimsenin yanında borcunu ödeyecek kadar bir para yoksa, alacaklı kimsenin müsaadesini almadıkça hacca gitmesi mekruhtur.

1330 - Soru: Bir kimsenin annesine ve babasına hizmet etmesi mi yoksa nafile hacca gitmesi mi evladır?

Cevap: Annesinin babasının hizmetinde bulunması, nafile hacca gitmekten evla bulunmaktadır.

1331 - Soru: Fakir bir kimse, başkasının verdiği yardım paraları ile hac yapabilir mi?

Cevap: Edebilir. Daha sonra zengin olsa bile bu yaptığı hac ile farz yerine gelmiş olur.

1332 - Soru: Bir kimsenin oğlu ve kızı varken onları evlendirmeden hacca gidemez diyorlar. Bu iddia İslami ölçülere göre doğru mudur?

Cevap: "Oğlu-kızı olanın onları evlendirmeden hacca gitmesi doğru değildir" sözü yanlıştır. Hacca gitmesi Allah'a (cc) karşı kulluk borcudur. Oğlunu evlendirmesi babalık vazifesidir. İki vazifenin yapılması bir zamanda gerekirse Allah'a (cc) karşı olan vazife öncelik kazanır.

1333 - Soru: Bir çocuk, nafile hac yapmak üzere ihrama girse, Arafat'ta vakfe yapmadan önce ergenlik çağına ulaştığı takdirde yapacağı hac farz yerine geçer mi?

Cevap: Niyet ve telbiyesini yenilerse veya buluş çağına ulaştıktan sonra yeni baştan ihramlanacak olur ve ondan sonra Arafat'ta vakfe yaparsa farz olan hacı yerine kaaim olacağıında icma vardır.

1334 - Soru: Bir kimsenin oturduğu ev kendisinin olsa, gerek mimari tarzı, gerekse konforu itibariyle kıymeti yüksek bulunsa, fakat başkaca bir serveti de olmasa, bu evi sattığı takdirde elde edeceği para ile başka semtte bir ev alabildiği gibi, artan para ile de hacca gidip gelmesi mümkün olsa, bu kimseye bahsi geçen evi satıp hacca gitmesi gerekir mi?

Cevap: Dinimiz, mevcut bulunan imkanlara göre hacca gidip gelebilecek parası bulunan kimseye bu farzı yerine getirmekle mükellef tutmuştur. Fakat, oturduğu evi satıp da daha düşük bir ev almak ve arttırdığı para ile de hacca gitmek gibi bir mecburiyeti yüklememiştir.

1335 - Netice Fetvalarından: "Üzerine hac farz olan oğlunun hacca gitmesine, babasının engel olmaya (dinen) gücü yetmez" (H.Ec. 1/24)

Açıklama: Kişi, evladının kendisine itaat göstermesini ister. Bu itaat, İslam'ın emirlerine uygun olmak şartıyla her babanın en tabii hakkıdır. Fakat, İslami sınırı zorlamaya başladığı zaman evladın Allah'ın (cc) emrine itaattan ayrılmaması gerekir. Üzerine hac vazifesi farz olan evlada, babasının engel olma salahiyeti yoktur.

1336 - Netice Fetvalarından: "Ev ve aile masrafları için zaruri olandan fazla, azık ve yol masrafına (yetecek mali) kudreti olmayan kimse üzerine hac farz olmaz" (H.Ec. 1/23)